

Reactie vanuit Associatie Wijkteams op *Kwaliteitskader, werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten*¹

November 2022, namens de bestuurlijke leergroep 'de terugpraters', Marlies Kennis, Lex van Eindhoven, Pieter vd Born
info@associatiewijkteams.nl

Het hebben van een kwaliteitskader is noodzakelijk om een gedeeld beeld te hebben over wat we doen, hoe we het doen, wat is het beoogd resultaat etc. Het is zeker de moeite waard om daar een levend document van te maken. Ook het feit dat we als maatschappij met het IRVK en ERVM als basis duidelijke normen hebben over wat niet kan, telt daarin mee.

Dus goed dat er een eerste versie van een kwaliteitskader ligt. Deze versie voldoet op een aantal punten nog niet, vanuit de visie van de Associatie, uitgaande van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming. We vragen aandacht voor de volgende punten/vragen:

- Bewaken van de meerwaarde van de opdracht van de wijkteams

Wijkteams hebben een unieke opdracht, naast het gezin² staan, en vanuit het systeem, specifieke vragen, en de context, kijken waar ondersteuning geboden kan worden zodat er duurzame oplossingen gerealiseerd kunnen worden voor de problemen die spelen. Dat is een unieke opdracht vanuit het vrijwillig kader. Wijkteams zijn daar zuinig op, het is belangrijk die vrijwilligheid goed in het oog te houden omdat je vanuit vrijwilligheid vaak meest duurzame oplossingen kunt realiseren. En ja soms is er meer nodig en dan werken wijkteams graag constructief samen met partners die streng kunnen zijn op het bewaken van de veiligheid. Want de bevoegdheid om in te grijpen ligt niet bij het wijkteam en past ook niet bij de opdracht. Indien wijkteams die rol expliciet oppakt zou ze onvermijdelijk inboeten op meerwaarde van de eigen opdracht.

- Hoe verhoudt dit kwaliteitskader zich tot het benaderen van gezinnen vanuit alle leefgebieden, de opdracht van wijkteams?

Dit kwaliteitskader richt zich expliciet op kwaliteit rondom veiligheid en dan nog specifiek tav huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat maakt de bruikbaarheid voor wijkteams lastig. Wijkteams hanteren een methodische aanpak, vanuit alle leefgebieden, naar gezinnen en hun context en kijken vandaaruit hoe de juiste ondersteuning kan worden ingezet. Dat doen we ook als er sprake is van veiligheidsissues, zoals huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarin zit de kracht van de wijkteams. Het is daarom belangrijk dat de verbinding gelegd wordt met het benaderen van gezinnen vanuit alle leefgebieden. Vandaaruit kun je specifiek inzoomen op veiligheid, maar dan ook met oog voor de bevoegdheden dan verschillende partijen. Ja wijkteams staan aan de lat om spannende gesprekken te voeren, als het gaat om zorgen om de ontwikkeling van het kind, schulden of veiligheidsproblemen. Ja wijkteams staan naast het gezin en houden met hen, aan de hand van indien mogelijk 1 plan, overzicht op wat er ingezet wordt en sturen bij als dat nodig is, of het nu gaat om het oplossen van de schulden, bieden van ggz zorg of veiligheidsproblematiek. Maar wij hebben niet de bevoegdheid in te grijpen.

¹ Zie: <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/publicaties/2019/11/21/kwaliteitskader-werken-aan-veiligheid-voor-lokale-wijkteams>

² Waar gezin staat bedoelen we kinderen, jeugdigen en volwassenen, dus huishoudens met en zonder kinderen.

- **Aandacht voor rechtsbescherming**

Het onderwerp rechtsbescherming is ook in relatie tot het kwaliteitskader belangrijk. Er is op dit terrein veel ingeregeld, ouders kunnen op veel plekken terecht. Maar het is voor ouders erg ondoorzichtig. Om rechtsbescherming 'recht te doen' zou het erg helpen als het eenvoudig ingericht wordt, of dat mogelijk is binnen het huidige gecompliceerd ingerichte stelsel rondom veiligheid, is een uitdaging. Gemeenten en wijkteams zijn daarin ook afhankelijk van de inrichting van het hele systeem. Niettemin is het wel een belangrijk aspect van kwaliteitsbewaking. De mogelijkheden voor bezwaar en beroep zijn voor inwoners niet duidelijk genoeg omschreven. Het zou eenvoudiger, toegankelijker en beter ondersteund moeten worden.

- **Oog voor de aard van de samenwerking**

Juist als het gaat om veiligheid is de samenwerking tussen de verschillende partners essentieel. We weten dat volgorde werken in 'ketens' een gezin niet verder helpen, dat zorgt er voor dat het lang duurt voor er iets gebeurt. 'Ketens' helpen ook niet als het gaat om goed met elkaar afstemmen wat nu echt nodig is. Alle professionals die met veiligheid te maken hebben vinden het spannend en verdienen het om zich gesteund te voelen door collega's ook bij andere organisaties. Dat vraagt daarom voor een wrap around aanpak en voor het nemen van gezamenlijke verantwoordelijkheid (en niet of of) vanuit een eenduidige visie tussen de partners. Daarbij ligt de nadruk op elkaar helpen, verantwoordelijkheid nemen vanuit de eigen rol, elkaar aanspreken als dat niet gebeurt, nieuwsgierig zijn waarom dat niet gebeurt en vervolgens processen afspreken om op basis daarvan verbeterlagen in de samenwerking af te spreken. De gemeente heeft daarin als opdrachtgever een sturende en faciliterende rol.

- **Oprachtgever en opdrachtnemer**

Een aandachtspunt is wellicht nog om kritisch te kijken aan wie een kwaliteitskader zich richt. Dat helpt zowel gemeenten als wijkteams. In het huidige kader lopen de rollen van opdrachtgever en nemer door elkaar heen. Het is een kader voor gemeenten, maar besteedt vervolgens meer aandacht aan de opdrachtnemende rol en laat de rol van opdrachtgever onvoldoende beschreven. We hebben nu afgesproken dat de Associatie de opdrachtbeschrijving vanuit opdrachtnemer perspectief zal beschrijven. Dus in de aanpassingen door de VNG verwachten we dat andere perspectief goed terug te vinden.

- **Geen maakbaarheid**

Tenslotte vinden we dat we, zeker als het gaat om veiligheid, realistisch moeten zijn in wat je kunt bereiken. We doen onze professionals (maar ook andere professionals in de 'keten') geen recht als we onrealistische verwachtingen koesteren:

"Dit kwaliteitskader heeft als doel gemeenten te ondersteunen in het inrichten en versterken van hun lokale (wijk)teams zodat deze kindermishandeling en huiselijk geweld eerder en beter in beeld krijgen en het geweld kunnen stoppen en duurzaam kunnen oplossen." (pagina 5)

Dit doel is absoluut verwoord, zelfs als er al zicht op is kan geweld statistisch gezien verminderd worden, maar lang niet altijd "gestopt" en "duurzaam opgelost". Ook onze tweedelijnspartners blijken dat niet altijd te kunnen³.

Vanuit de afweging dat het kind soms beter af is in een gezin wat niet optimaal functioneert vs een uithuisplaatsing (een 5 ½ is voldoende) en de wetenschap dat focussen op protectieve

³ Zie onderzoek Verwey Jonker: [Kinderbeschermingsmaatregelen dragen bij aan veiligheid en welzijn \(verwey-jonker.nl\)](https://www.verwey-jonker.nl/kinderbeschermingsmaatregelen-dragen-bij-aan-veiligheid-en-welzijn)

factoren vaak beter helpt dan focus op risico's, dient ook de veiligheidssituatie beoordeeld te worden. Compenseren, stutten en steunen en een lange adem is dan vaak waar het om gaat.

- **Concreet tbv de tekst**

Concreet betekent dit alles voor de tekst, dat er in onze ogen veel herschreven moet worden. Denk aan:

- Een wijkteam werkt aan het versterken van het gewone leven, met een opdracht in vrijwillig kader.
- Eigenaarschap & uitvoering van het veiligheidsplan is van het gezin, niet van het wijkteam.
- Een wijkteam is niet verantwoordelijk voor het (stoppen van) geweld, wèl voor erbij blijven als het ingewikkeld is.
- De notie van maakbaarheid moet eruit (niet alles is op te lossen, noch te voorspellen).
- Betere aandacht voor beschrijving rechtsbescherming, van de inwoner, vanaf eerste contact; inclusief de mogelijkheid van inzet van een onafhankelijk clientondersteuner.
- De focus is te eenzijdig op lvb/ggz probematiek, terwijl stabiele financiën, wonen en netwerk net zo belangrijk zijn.
- 1G1P is in niet alle gezinssystemen haalbaar.
- Het stuk is teveel gericht op risico's en herstel en heeft te weinig oog voor zaken als het volhouden van het dagelijks leven.
- Het is te veel gericht op veiligheidspartners & specialistische hulp en te weinig op versterken (informele) netwerk
- Het stuk behoeft meer aandacht voor het 'grijze' gebied. Daar zit een grote struggle. Het ontbreken van deze aandacht komt voort uit de risico gestuurde benadering, de benauwdheid "dat we mogelijk iets missen" en de "maatschappelijke afrekening" die dan vervolgens plaatsvindt.
- De vraag beantwoorden wanneer is 'goed' 'goed genoeg'.